

Tekijä Oona Länsman			
Työn nimi Kausatiivivearbbat Kirsti Paltto girjjis <i>Guovtteoavvat nisu</i>			
Oppiaine Saamen kieli	Työn laji pro gradu	Aika 16.4.2011	Sivumäärä 77 + liitteet
Tiivistelmä			
<p>Pro gradu -työssäni tutkin kausatiiviverbien käyttöä pohjoissaamen kielessä. Tavoitteena oli selvittää, millaisia kausatiiviverbejä tutkimusmateriaali sisältää ja miten ne jakautuvat kvantitatiivisesti. Kausatiivisuus tulee esille kolmella eri tavalla: leksikaalisiin, morfologisiin ja syntaktisiin verbeihin. Tässä tutkimuksessa olen tutkinut morfologisia kausatiiviverbejä. Morfologinen kausatiiviverbi saa kausatiivisen merkityksen tietyn johtimen kautta, esim. perusverbistä 'viekhat' (<i>juosta</i>) johdetaan kausatiiviverbi johtimella <i>-h-</i>; 'viegahit' (<i>juokuttaa</i>). Olen myös rajannut tutkimukseni deverbaalisiin kausatiiviverbeihin (verbeistä johdettuihin verbeihin). Kausatiiviverbit voivat myös olla denominaalisia (nomineista johdettuja kausatiiviverbejä), mutta ne olen jättänyt tämän tutkimuksen ulkopuolelle.</p> <p>Tutkimuksen teoriana olen käyttänyt funktionaalista lauseoppia: <i>Láidehus sámegiela dutkamii</i> (Sammallahti 2005). Perusajatuksena oli pohtia sitä, miten perusverbin valenssi muuttuu verbiä johdettaessa. Perusverbinä voi olla joko intransitiivinen tai transitiivinen verbi. Sen jälkeen, kun olin määritellyt perusverbin transitiivisuuden, määrittelin perusverbin valenssiin kuuluvien dependenttien semanttiset roolit perusverbin asettamassa tilanteessa. Sitten vertasin perusverbin asettamaa tilannetta siihen, miten se muuttuu verbin johtamisen tuloksena. Näiden tietojen perusteella jaoin kausatiivijohdokset tiettyihin kategorioihin, joita teorian mukaan on yhteensä kahdeksan. Kategoriajaon perusteena on mm. se, onko kyseessä intransitiivinen vai transitiivinen perusverbi.</p> <p>Tutkimusmateriaalina oli Kirsti Paltton novellikokoelma <i>Guovtteoavvat nisu</i> (1989). Kirjassa ilmeni yhteensä 30 kausatiiviverbiä 74 lauseessa. Yleisin kausatiiviverbi oli <i>opettaa 'oahpahit'</i>, joka ilmeni materiaalissa 18 kertaa. Tämän tutkimuksen perusteella voi arvioida, että deverbaalisten kausatiiviverbien käyttö pohjoissaamen kielessä on melko harvinaista. Tuli myös esille, että tiettyjen kategorioiden kausatiiviverbit ovat hyvin marginaalisia tai joihinkin kategorioihin kuuluvia kausatiivijohdoksia ei tutkimusmateriaalissa ollut ollenkaan. Erityisesti transitiivisista perusverbeistä johdettujen johdosten frekvenssi tutkimusmateriaalissani oli erittäin pieni. Tutkimukseni tapauksissa oli vain neljä transitiiviverbeistä johdettua kausatiiviverbiä 16 tapauksessa, jotka kaikki kuuluvat persuasiivi kausatiiviverbien kategoriaan. Kuratiivi ja agentiivi adversatiivi tapauksia ei ilmennyt ollenkaan. Intransitiiviperusverbeistä johdettujen tapausten määrä oli suurempi: 27 johdosta 59 tapauksessa. Sustentiivi kausatiiviverbien joukko oli yleisin. Niitä oli materiaalissa 19 johdosta 44 tapauksessa. Sustentiivi kausatiiviverbeille oli erityistä se, että kaikki johdoksen asettamat tilanteet olivat toimintoja, vaikka Sammallahden teorian mukaan sustentiivi kausatiivien valenssille olisi mahdollista myös AUTOMAATTI-subjekti. Toiseksi yleisin kausatiivijohdos kuului induktiivi kausatiiviverbien joukkoon. Näitä johdoksia löytyi tutkimusmateriaalista yhteensä kahdeksan. Ne esiintyivät yhteensä 12 eri tapauksessa, joista 10 oli tapahtumia. Kaksi induktiivi kausatiiviveihin kuuluvista johdoksista oli tilanteita, jossa tekijä toimii tahtomattaan. Agentittomien adversatiivi kausatiiviverbien joukkoon kuului vain yksi verbi, jota oli käytetty kolmessa eri lauseessa. Kaikki kolme tilannetta olivat tapahtumia. Tämän pro gradu -tutkimuksen tulokset osoittavat myös sen, että pohjoissaamen deverbaalikausatiiviverbit ovat hyvin heterogeenisiä. Näyttää siltä, että tämän tutkimusmateriaalin perusteella ei voi tarkoin arvioida, mitkä ovat tyypillisimpiä tilanteita, joissa kausatiivisuus on mukana. Sitä vastoin kausatiiviverbejä minun tutkimusmateriaalin perusteella käytetään hyvin monenlaisissa tilanteissa.</p>			
Muita tietoja			